

ŽURNALISTŲ ETIKOS INSPEKTORIUS

SPRENDIMAS

DĖL PUBLIKACIJOSE „PALANGOJE SULAIKYTA SUKČIAVIMU IR VAGYSTĖMIS ĮTARIAMA GROŽIO SALONO SAVININKĖ LINA BASOVIENĖ“ (WWW.15MIN.LT, 2018-08-09), „ARTIMA V. SIEGEL DRAUGĖ IR VERSLO PARTNERĖ L. BASOVIENĖ ĮKLIUVO DĖL TAPATYBĖS IR PINIGŲ VAGYSČIŲ“ (WWW.ALFA.LT, 2018-08-09), „SULAIKYTA LINA BASOVIENĖ: SVETIMAIS VARD AIS GRYNINDAVO TŪKSTANČIUS“ (WWW.LRYTAS.LT, 2018-08-09), „DĖL VAGYSČIŲ IR SUKČIAVIMO POLICIJA SULAIKĖ ŽINOMĄ VIZAŽISTĘ LINĄ BASOVIENĘ“ (WWW.DELFI.LT, 2018-08-09), „POLICIJA SULAIKĖ VERSLININKĘ LINĄ BASOVIENĘ: KALTINA VAGYSTĖMIS“ („WWW.TV3.LT“, 2018-08-09) PASKLEBTOS INFORMACIJOS

2019 m. vasario 11 d. Nr. (SK-207) SPR-25
Vilnius

2018 m. rugsėjo 20 d. Žurnalistų etikos inspektoriaus tarnyboje gautas pareiškėjos L. B. (toliau – Pareiškėja) skundas (toliau – Skundas), kuriame nurodoma, kad publikacijose „Palangoje sulaikyta sukčiavimu ir vagystėmis įtariama grožio salono savininkė Lina Basovienė“ (www.15min.lt, 2018-08-09), „Artima V. Siegel draugė ir verslo partnerė L. Basovienė įkliuvo dėl tapatybės ir pinigų vagysčių“ (www.alfa.lt, 2018-08-09), „Sulaikyta Lina Basovienė: svetimais vardais grynindavo tūkstančius“ (www.lrytas.lt, 2018-08-09), „Dėl vagysčių ir sukčiavimo policija sulaike žinomą vizažistę Liną Basovienę“ (www.delfi.lt, 2018-08-09), „Policija sulaike verslininkę Liną Basovienę: kaltina vagystėmis“ (www.tv3.lt, 2018-08-09) (toliau – Publikacijos) skelbiama garbę ir orumą, privatumą pažeidžianti informacija.

Skunde nurodoma, kad publikacijos „Sulaikyta Lina Basovienė: svetimais vardais grynindavo tūkstančius“ (www.lrytas.lt, 2018-08-09) teiginiuose „iš klienčių vogdavo pinigus“, „15, 18 ar 20 mergaičių jau yra panašiai nukentėjusios“, „iš rankinės išsitraukė pasų, banko kortelę“, „per kelis bankus išsigrynino 15 tūkst. eurų. Praėjus savaitei ji kažkokiais būdais vėl nusiėmė apie 17 tūkst. eurų“, „ir iš kitos mergaitės lygiai tokiu būdu ji pasisavino, atrodo, 12 tūkst. eurų“ ir publikacijos „Palangoje sulaikyta sukčiavimu ir vagystėmis įtariama grožio salono savininkė Lina Basovienė“ (www.15min.lt, 2018-08-09) teiginiuose „apgaukė savo klientes, vogė pinigus iš darbuotojų“, „naudojosi kitų žmonių ID kortelėmis, pasais, ir išvažiuodavo pas draugus ilsėtis“ skelbiama tikrovės neatitinkanti, menkinanti Pareiškėjos kaip verslininkės reputaciją, žeminanti jos garbę ir orumą informacija.

Skunde taip pat teigiama, kad Publikacijose paskleista informacija pažeidžia Pareiškėjos, kaip ne viešo asmens, teisę į privataus gyvenimo apsaugą. Pareiškėjos teigimu, informacija apie pradėtą ikiteisminį tyrimą, sulaukymą, įtarimus yra privataus asmens gyvenimo dalis, o ji nėra viešasis asmuo, todėl tokia informacija nėra svarbi visuomenei. Skunde nurodoma, kad Publikacijose nėra fiksuojamas joks teisės pažeidimas ar nusikalstama veika, o tik pateikiama informacija apie nusikalstamas veikas, be to, šia informacija nėra padedama atskleisti jokių įstatymo pažeidimų ar nusikalstamą veiką. Dėl publikacijoje „Dėl vagysčių ir sukčiavimo policija sulaike žinomą vizažistę

Lina Basovienė“ (www.delfi.lt, 2018-08-09) paskelbtos informacijos Pareiškėja nurodo, kad joje neįvardytas šaltinis teigia, jog ji „vogė“, „ištuštino sąskaitas bankuose“, nors Pareiškėjos atžvilgiu nėra priimtas ir įsiteisėjęs joks apkaltinamasis nuosprendis.

Pareiškėja Skunde nurodo, kad Publikacijose be jos sutikimo buvo publikuotos nuotraukos, kurios darytos konkrečiame renginyje, darbo vietoje, konkrečiu tikslu, nesusijusiu su nusikalstama veika, todėl jos be asmens sutikimo negali būti naudojamos kitais tikslais.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta bei vadovaujantis Visuomenės informavimo įstatymu (toliau – VIĮ) Pareiškėja žurnalistų etikos inspektoriaus prašo: įspėti Skunde nurodytus viešosios informacijos rengėjus ir skleidėjus dėl nustatytų visuomenės informavimą reglamentuojančių teisės aktų pažeidimų ir reikalauti juos pašalinti; pareikalauti, kad Skunde nurodyti viešosios informacijos rengėjai ir skleidėjai nustatyta tvarka sudarytų Pareiškėjai galimybę pačiai atsakyti ir paneigti paskelbtą tikrovės neatitinkančią informaciją, žeminančią Pareiškėjos garbę ir orumą ir pašalintų Publikacijas, nes jos žemina Pareiškėjos garbę ir orumą bei pažeidžia teisę į privataus gyvenimo apsaugą; pripažinus skundą pagrįstu žurnalistų etikos inspektoriaus priimtą sprendimą paskelbti viešai.

Tiriant Pareiškėjos Skundą, vadovaujantis VIĮ 50 straipsnio 2 dalies 2 punktu, raštu buvo kreiptasi į viešosios informacijos rengėjus (skleidėjus) UAB „Alfa media“, UAB „All media Lithuania“, UAB „Delfi“, UAB „15min“, UAB „Lietuvos rytas“, UAB „Lrytas“, prašant pateikti poziciją dėl Pareiškėjos Skundo argumentų.

Nors viešosios informacijos rengėjams (skleidėjams) UAB „Alfa media“ ir UAB „All media Lithuania“ žurnalistų etikos inspektoriaus raštai buvo tinkamai įteikti (buvo gauti elektroniniai laišakai, patvirtinantys gavimą), tačiau paaiškinimai nebuvo gauti.

Viešosios informacijos rengėjo (skleidėjo) UAB „Delfi“ vyriausioji redaktorė Rasa Lukaitytė – Vnarauskienė pateikė paaiškinimus ir prašė Pareiškėjos Skundą pripažinti nepagrįstu. Paaiškinimuose nurodoma, kad publikacija „Dėl vagysčių ir sukčiavimo policija sulaukė žinomą vizažistę Liną Basovienę“ (www.delfi.lt, 2018-08-09) prasideda taip: „Žinoma vizažistė, grožio salono „Studio LB“ savininkė Lina Basovienė atsidūrė teisės saugos akiratyje – moteriai pareikšti įtarimai dėl vagysčių ir sukčiavimo. Ilgą laiką užsienyje keliavusi L. Basovienė buvo sulaukyta policijos Palangoje“, o Pareiškėja šių aplinkybių neginčija ir neteigia, kad ginčo straipsnyje kokia nors informacija neatitinka tikrovės ir pažeidžia jos garbę bei orumą. Viešosios informacijos rengėjas (skleidėjas) UAB „Delfi“ teigia, kad Pareiškėjos nurodoma pozicija dėl galimo privatumo pažeidimo prieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo oficialiai konstitucinei doktrinai ir VIĮ 14 straipsnio 3 daliai. Paaiškinimuose pažymima, kad Europos Žmogaus Teisių Teismo (toliau – EŽTT) ir Lietuvos Aukščiausiojo Teismo (toliau – LAT) praktika aiškiai skiria atvejus, kai kažkas yra įtariamas ir aiškiai paskelbiamas padarius nusikalstamą veiką neesant apkaltinamojo nuosprendžio. Anot viešosios informacijos rengėjo (skleidėjo) UAB „Delfi“, publikacijoje „Dėl vagysčių ir sukčiavimo policija sulaukė žinomą vizažistę Liną Basovienę“ (www.delfi.lt, 2018-08-09) neteigiama, kad Pareiškėja padarė nusikaltimą, bet aiškiai nurodyta, kad Pareiškėjai pareikšti įtarimai.

Paaiškinimuose nurodoma, jog Pareiškėja nekonkretizuotai reiškia nepasitenkinimą dėl to, kad įvairių visuomenės informavimo priemonių žurnalistai bendradarbiauja su policija informuodami visuomenę apie rezonansinį ikiteisminį tyrimą ir pareikštus įtarimus, tačiau tokios pretenzijos aiškiai atmestinos, kadangi Policijos įstatymo 7 straipsnis (Policijos veiklos viešumas) nustato, kad „Policija, nepažeisdama įstatymais ginamų asmens ir visuomenės interesų, apie savo veiklą teisės aktų nustatyta tvarka informuoja valstybės ir savivaldybių institucijas ir visuomenę“. Viešosios informacijos rengėjas (skleidėjas) UAB „Delfi“ pažymi, kad informavimas žiniasklaidoje apie policijos darbą atlieka labai svarbias informacinę ir bendrosios prevencijos funkcijas, viešojo intereso labui. Paaiškinimuose teigiama, kad informacijos šaltinis yra Lietuvos policija, o pagal teismų praktiką informacijos iš oficialių valstybės ar savivaldybės institucijų, neprivaloma tikrinti pateiktos informacijos. Viešosios informacijos rengėjas (skleidėjas) UAB „Delfi“ paaiškinimuose nurodo, kad

turėjo pagrindą pasitikėti kaip šaltiniu ne tik Vilniaus apskrities vyriausiojo policijos komisariato poskyrio specialistu Pauliumi Radvilavičiumi, bet ir galimai nuo Pareiškėjos nukentėjusia moterimi, kuri kreipėsi į kompetentingą instituciją ir pagal kurios pareiškimą pradėtas ikiteisminis tyrimas prieš Pareiškėją.

Dėl Pareiškėjos teisės į atvaizdą (privatumo) viešosios informacijos rengėjas (skleidėjas) UAB „Delfi“ paaiškinimuose nurodo, kad teisė į atvaizdą ginama kaip privataus gyvenimo dalis, todėl ir teisė į atvaizdą negali būti pažeista, kai atvaizdas padeda atskleisti įstatymų pažeidimus ar nusikalstamas veikas (VII 2 straipsnio 46 dalis ir 14 straipsnio 3 dalis). Paaiškinimuose teigiama, kad visos fotografijos padarytos viešoje vietoje, viešų renginių metu, akivaizdžiai pozuojant fotografuojamiems asmenims (tuo pačiu ir išreiškiant sutikimą visuomenės informavimo priemonei daryti nuotrauką ir ją skelbti), o Pareiškėja bando siaurinamai aiškinti Civilinio kodekso 2.22 straipsnio 2 dalyje numatytą išimtį neva sutikimas vienkartinis – tačiau tai prieštarauja įstatymams ir faktinėms aplinkybėms. Paaiškinimuose primenama, kad publikacija „Dėl vagysčių ir sukčiavimo policija sulaukė žinomą vizažistę Liną Basovienę“ (www.delfi.lt, 2018-08-09) ir ją iliustruojančios nuotraukos paskelbtos ginant viešąjį interesą. Taip pat viešosios informacijos rengėjas (skleidėjas) UAB „Delfi“ nurodo, kad nesuprantamas Pareiškėjos prašymas žurnalistų etikos inspektoriumi pareikalauti, kad būtų sudaryta galimybė Pareiškėjai atsakyti ir paneigti tikrovės neatitinkančią informaciją, žeminančią garbę ir orumą, nes buvo kreiptasi į Pareiškėją, tačiau ji nepateikė savo įvykių versijos.

Viešosios informacijos rengėjo (skleidėjo) UAB „15min“ atstovas vyriausiasis redaktorius Raimundas Celencevičius pateikė paaiškinimus ir prašė Pareiškėjos Skundą atmesti kaip nepagrįstą. Paaiškinimuose nurodoma, kad publikacija „Palangoje sulaikyta sukčiavimu ir vagystėmis įtariama grožio salono savininkė Lina Basovienė“ (www.15min.lt, 2018-08-09) parengta remiantis policijos ir prokuratūros turima ir suteikta informacija, nes prokurorė tuomet teigė, kad ikiteisminiame tyrime surinkta pakankamai daug duomenų, kurie leido L. B. pateikti įtarimus padarius minimas nusikalstamas veikas, jai skirtas 2 mėnesių namų areštas. Viešosios informacijos rengėjas (skleidėjas) UAB „15min“ nurodo, kad neįvardyto šaltinio citata tik papildė tekstą, nes vykstant tyrimui šaltinis nesutiko viešinti tapatybės, o jo citatą pašalino po Pareiškėjos kreipimosi (kol nėra priimtas apkaltinamasis nuosprendis). Paaiškinimuose nurodoma, kad buvo stengiamasi gauti Pareiškėjos komentarą, o iš pradžių, atsiliepusi telefonu ji melavo, kad pareigūnų pateikta informacija yra ne apie ją, esą įvyko painiava, tačiau vėliau sutiko kalbėti, atvažiavo į redakciją, davė interviu. Viešosios informacijos rengėjo (skleidėjo) UAB „15min“ teigimu, paprašius, rugpjūčio 13 d. parašytą publikaciją siuntė Pareiškėjai, kad perskaitytų prieš publikavimą, tačiau ji paprašė palaukti ir kol kas neskelbti. Paaiškinimuose nurodoma, kad buvo padaryta viskas, kas įmanoma, kad būtų suteikta galimybė Pareiškėjai pateikti savo komentarus, bet ji, davusi tuos komentarus, pati uždraudė juos skelbti, todėl Pareiškėjos reiškiamas reikalavimas „sudaryti pareiškėjai galimybę pačiai atsakyti ir paneigti paskelbtą tikrovės neatitinkančią informaciją <...>“ yra nesuvokiamas.

Viešosios informacijos rengėjas (skleidėjas) UAB „15min“ paaiškinimuose teigia, kad Pareiškėja ne kartą, savo iniciatyva siekė viešumo, teikdama informaciją ne tik UAB „15min“, bet ir kitoms žiniasklaidos priemonėms apie savo veiklą ir paslaugas, todėl atitinkamai buvo interesas paskelbti informaciją apie Pareiškėjos sulaikymą ir jai pareikštus įtarimus. Paaiškinimuose nurodoma, kad Pareiškėja yra įtariama nusikalstamomis veikomis, kai galbūt nukentėjo jos klientės, todėl viešosios informacijos rengėjo (skleidėjo) UAB „15min“ manymu, yra viešasis interesas žinoti, kad Pareiškėja, visuomenėje žinomas ir viešas asmuo, yra įtariama tokiais nusikaltimais, o visa tai gali paskatinti atsiliesti ir kitas galbūt nuo jos nukentėjusias klientes, kurios iki šiol nediršo kreiptis į pareigūnus. Paaiškinimuose pabrėžiama, kad Pareiškėjos nuotraukos yra ne Pareiškėjos, o UAB „15min“ nuosavybė, nes jos darytos viešuose renginiuose, yra naudojamos žurnalistikos tikslais, tad publikuojamos teisėtai.

Viešosios informacijos rengėjo (skleidėjo) UAB „Lietuvos rytas“ atstovas vyriausiasis redaktoriaus pavaduotojas, atsakingas už turinį, Feliksas Telksnys pateikė paaiškinimus ir nurodė, kad Pareiškėja neginčija publikacijos „Apvogė užsimerkusias“ („Lietuvos rytas“, 2018-08-11), tačiau skundžia publikaciją „Sulaikyta Lina Basovienė: svetimais vardais grynindavo tūkstančius“ (lrytas.lt, 2018-08-09). UAB „Lietuvos rytas“ savarankiškai nerengė publikacijos „Apvogė užsimerkusias“ („Lietuvos rytas“, 2018-08-11), tačiau perspauzdino UAB „Lrytas“ rengtą publikaciją „Sulaikyta Lina Basovienė: svetimais vardais grynindavo tūkstančius“ (lrytas.lt, 2018-08-09).

Viešosios informacijos rengėjo (skleidėjo) UAB „Lrytas“ atstovas direktorius Tautvydas Mikalajūnas pateikė paaiškinimus ir nurodė, kad publikacija „Sulaikyta Lina Basovienė: svetimais vardais grynindavo tūkstančius“ (lrytas.lt, 2018-08-09) apie Pareiškėją buvo parengta žurnalistei gavus atitinkamą informaciją ir ją patikrinus, t. y. susisiekus su Vilniaus apskrities policijos komisariatu. Paaiškinimuose teigiama, kad pasiteiravus apie Pareiškėjos sulaikymo aplinkybes ir pagrindą, policijos atstovas spaudai Paulius Radvilavičius atsakė, kad žino apie ką kalbama (pasakė: „Aaa, čia ta stambaus masto vagystė“) ir paprašė perskambinti kiek vėliau, kai surinks visą informaciją, o po kiek laiko susisiekus su tuo pačiu policijos atstovu, buvo pateikta tokia informacija: „Mūsų prašymu Vilniaus apskrities policijos komisariato ieškota L. B. yra sulaikyta ir pristatyta į Vilnių. Šiuo metu yra sprendžiamas klausimas dėl kardomosios priemonės skyrimo jai. Ji yra kaltinama įvairiomis nusikalstamomis veikomis, daugiausia sukčiavimu ir vagystėmis“. Viešosios informacijos rengėjas (skleidėjas) UAB „Lrytas“ teigia, kad iš pokalbio su policijos atstovu žurnalistė suprato, kad nuo Pareiškėjos galimai nukentėjo ne viena mergina, o žinant Pareiškėjos klientes, žurnalistei nebuvo sunku rasti šaltinį – kelių žinomų moterų draugę – kuri apie skandalingą įvykį papasakotų plačiau. Paaiškinimuose nurodoma, kad būtent ši moteris ir papasakojo kokias būdais galimai buvo padaromi nusikaltimai ir kokio dydžio pinigų sumos dingdavo po apsilankymo pas Pareiškėją grožio salone.

Viešosios informacijos rengėjo (skleidėjo) UAB „Lrytas“ teigimu, Pareiškėja 2017 m. liepos 12 d. kartu su V. Siegel pristatydamos bendrą projektą – savo kurtą drabužių kolekciją ir prekės ženklą „Woman’s Label“, pačios kvietėsi žiniasklaidos atstovus, noriai kartu fotografavosi, džiaugėsi draugyste (apie tai buvo rašyta portaluose lrytas.lt, 15min ir kt., skelbta daug nuotraukų), o šiame renginyje darytos fotonuotraukos buvo panaudotos iliustruoti ginčijamą publikaciją. Be to, viešosios informacijos rengėjas (skleidėjas) UAB „Lrytas“ paaiškinimuose nurodo, kad vadovaujantis Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2000 m. gegužės 8 d. nutarimu ir suformuota teismų praktika, darydamas nusikalstamas veikas asmuo neturi ir negali tikėtis privatumo, kadangi įtariamas ar kaltinamas nusikaltimų darymu asmuo pats atsisako nuo teisės į privatų gyvenimą ta apimtimi, kurią nulemia jo daromas nusikaltimas, todėl, viešosios informacijos rengėjo (skleidėjo) manymu, tiek paskelbta informacija apie Pareiškėjos galimai padarytus nusikaltimus, tiek publikuota fotonuotrauka negalėjo pažeisti nei jos garbės ir orumo, nei teisės į privatų gyvenimą. Viešosios informacijos rengėjas (skleidėjas) UAB „Lrytas“ paaiškinimuose nurodo, kad Pareiškėjai pareiškus norą taikiai išspręsti kilusį ginčą, UAB „Lrytas“ suteiktą Pareiškėjai galimybę pačiai viešai pakomentuoti su jos sulaikymu ir jai pareikštais įtarimais susijusias aplinkybes.

Išnagrinėjęs Pareiškėjos Skundą VIĮ nuostatų laikymosi požiūriu, žurnalistų etikos inspektorius
n u s t a t ė:

Pažymėtina, kad nors Pareiškėja prie Skundo pridėjo publikaciją „Apvogė užsimerkusias“ („Lietuvos rytas“, 2018-08-11), tačiau Skunde nepašo jos įvertinti, nenurodo, kokia informacija yra neatitinkanti tikrovės, kaip publikacijoje pažeidžiamas jos privatumas, nepateikia kokios neturtinės teisės buvo pažeistos, todėl ji nebus vertinama.

Šiuo atveju Pareiškėja skundžiasi dėl Publikacijose paskelbtos tikrovės neatitinkančios, garbę ir orumą žeminančios (VIĮ 19 straipsnio 2 dalys) ir privatumą pažeidžiančios (VIĮ 14 straipsnio 1 ir 2 dalys) informacijos.

Asmeninės neturtinės vertybės yra ginamos, kai nustatomi teisiškai reikšmingi faktai, kurie yra būtini ginčo teisinį santykį reglamentuojančioms materialiosios teisės normoms taikyti. Kitaip tariant, asmens garbė ir orumas (dalykinė reputacija) visuomenės informavimo priemonėse ginami tais atvejais, kai nustatoma šių faktų visuma: 1) žinių paskleidimo faktas; 2) faktas, jog paskleistos žinios apie asmenį (pareiškėją); 3) faktas, jog paskleistos žinios yra žeminančio pobūdžio; 4) faktas, jog paskleistos žinios neatitinka tikrovės. Pažymėtina, kad asmens garbės ir orumo gynimas yra siejamas ne tik su tikrovės neatitinkančių ir žeminančių žinių, bet ir nuomonių, kritikos ar kitokių subjektyvių įsitikinimų skleidimu. Pastaruoju atveju turi būti nustatyta, jog subjektyvaus pobūdžio teiginiai nepagrįsti ir neobjektyvūs, paskleisti nesąžiningai.

Atsižvelgiant į tai, kad teisinis reguliavimas skleidžiant nuomonę ir žinias yra skirtingas, kiekvienu atveju būtina nustatyti, ar konkrečiu atveju skleidžiamos žinios, ar nuomonė. Žinia yra faktų arba tikrų (teisingų) duomenų skelbimas (VII 2 straipsnio 89 dalis). Nuomonė – tai visuomenės informavimo priemonėse skelbiamas požiūris, nusimanymas, nuovoka, supratimas, mintys arba komentarai apie bendro pobūdžio idėjas, faktų ir duomenų, reiškinių ar įvykių vertinimai, išvados ar pastabos apie žinias, susijusias su tikrais įvykiais. Nuomonė gali remtis faktais, pagrįstais argumentais ir paprastai ji yra subjektyvi, todėl jai netaikomi tiesos ir tikslumo kriterijai, tačiau ji turi būti reiškiamas sąžiningai ir etiškai, sąmoningai nenuslepian ir neiškreipiant faktų ir duomenų (VII 2 straipsnio 36 dalis).

Nors Pareiškėja, nurodydama, jog publikacijose „Sulaikyta Lina Basovienė: svetimais vardais grynindavo tūkstančius“ (www.lrytas.lt, 2018-08-09), „Palangoje sulaikyta sukčiavimu ir vagystėmis įtariama grožio salono savininkė Lina Basovienė“ (www.15min.lt, 2018-08-09), „Dėl vagysčių ir sukčiavimo policija sulaikė žinomą vizažistę Liną Basovienę“ (www.delfi.lt, 2018-08-09) skelbiama tikrovės neatitinkanti, menkinanti jos kaip verslininkės reputaciją, žeminanti Pareiškėjos garbę ir orumą informacija, Skunde išskiria tik teiginių dalis, tačiau įvertinus visą minėtų publikacijų paskelbimo kontekstą vertinami visi teiginiai, o ne jų dalys, t. y. vertintini teiginiai „Pasirodo, tuo pasinaudodama Lina iš klientų vogdavo pinigus. Mano žiniomis, kokios 15, 18 ar 20 mergaičių jau yra panašiai nukentėjusios. <...> pasakojo šaltinis“, „O kartą, kol ji atlikinėjo procedūras, Lina iš rankinės išsitraukė pasą, banko kortelę. Nežinau kodėl, bet ji žinojo, kad mano draugė rankinėje nešiojasi PIN ir pasinaudodama tuo per kelis bankus išsigrynino 15 tūkst. eurų. Praėjus savaitei ji kažkokiais būdais vėl nusiėmė apie 17 tūkst. eurų <...> pasakojo šaltinis“, „Ir iš kitos mergaitės lygiai tokiu būdu ji pasisavino, atrodo, 12 tūkst. eurų <...> pasakojo šaltinis“, „Ji apgaulinėjo savo klientes, vogė pinigus iš darbuotojų. Taip pat naudojosi kitų žmonių ID kortelėmis, pasais, ir išvažiuodavo pas draugus ilsėtis <...> 15min sakė prisistatyti nenorėjęs šaltinis“, „Situacija yra tokia, kad salono šeimininkė, kuriame dirbau, vogė mano dokumentus metų laikotarpyje ištuštino sąskaitas banuose <...> piktinosi ji“.

Nors teiginiuose „Pasirodo, tuo pasinaudodama Lina iš klientų vogdavo pinigus. Mano žiniomis, kokios 15, 18 ar 20 mergaičių jau yra panašiai nukentėjusios. <...> pasakojo šaltinis“, „O kartą, kol ji atlikinėjo procedūras, Lina iš rankinės išsitraukė pasą, banko kortelę. Nežinau kodėl, bet ji žinojo, kad mano draugė rankinėje nešiojasi PIN ir pasinaudodama tuo per kelis bankus išsigrynino 15 tūkst. eurų. Praėjus savaitei ji kažkokiais būdais vėl nusiėmė apie 17 tūkst. eurų <...> pasakojo šaltinis“, „Ir iš kitos mergaitės lygiai tokiu būdu ji pasisavino, atrodo, 12 tūkst. eurų <...> pasakojo šaltinis“ vartojamos vertinamojo pobūdžio frazės „pasirodo“, „mano žiniomis“, „o kartą“, „nežinau kodėl“, „atrodo“, tačiau jais skelbiama konstatuojamojo pobūdžio informacija, jog Pareiškėja atliko tam tikrus veiksmus. Atkreiptinas dėmesys, jog minėtuose teiginiuose abejojama dėl neesminių detalių ir aplinkybių (nukentėjusių asmenų kiekio, keliamas klausimas, kodėl Pareiškėja žinojo ir pan.), tačiau Pareiškėjos veiksmai yra įvardijami kategoriškai. Teiginiai „Ji apgaulinėjo savo klientes, vogė pinigus iš darbuotojų. Taip pat naudojosi kitų žmonių ID kortelėmis, pasais, ir išvažiuodavo pas draugus ilsėtis <...> 15min sakė prisistatyti nenorėjęs šaltinis“, „Situacija yra tokia, kad salono šeimininkė, kuriame dirbau, vogė mano dokumentus metų laikotarpyje ištuštino sąskaitas

bankuose <...> piktinosi ji“ taip pat yra konstatuojamojo pobūdžio, vartojami veiksmoždziai be abejonių „apgaukinėjo“, „vogė“, „naudojosi“, „ištuštino“, informacija gali būti patikrinta objektyviais duomenimis. Todėl šiuo atveju teiginiais „Pasirodo, tuo pasinaudodama Lina iš klientių vogdavo pinigus. Mano žiniomis, kokios 15, 18 ar 20 mergaičių jau yra panašiai nukentėjusios. <...> pasakojo šaltinis“, „O kartą, kol ji atlikinėjo procedūras, Lina iš rankinės išsitraukė pasą, banko kortelę. Nežinau kodėl, bet ji žinojo, kad mano draugė rankinėje nešiojasi PIN ir pasinaudodama tuo per kelis bankus išsigrynino 15 tūkst. eurų. Praėjus savaitei ji kažkokiais būdais vėl nusiėmė apie 17 tūkst. eurų <...> pasakojo šaltinis“, „Ir iš kitos mergaitės lygiai tokiu būdu ji pasisavino, atrodo, 12 tūkst. eurų <...> pasakojo šaltinis“, „Ji apgaukinėjo savo klientes, vogė pinigus iš darbuotojų. Taip pat naudojosi kitų žmonių ID kortelėmis, pasais, ir išvažiudavo pas draugus ilsėtis <...> 15min sakė prisistatyti nenorėjęs šaltinis“, „Situacija yra tokia, kad salono šeimininkė, kuriame dirbau, vogė mano dokumentus metų laikotarpyje ištuštino sąskaitas bankuose <...> piktinosi ji“ skelbiamos žinios.

Pažymėtina, kad Pareiškėja Skunde ginčijo, kad teiginiai „Pasirodo, tuo pasinaudodama Lina iš klientių vogdavo pinigus. Mano žiniomis, kokios 15, 18 ar 20 mergaičių jau yra panašiai nukentėjusios. <...> pasakojo šaltinis“, „O kartą, kol ji atlikinėjo procedūras, Lina iš rankinės išsitraukė pasą, banko kortelę. Nežinau kodėl, bet ji žinojo, kad mano draugė rankinėje nešiojasi PIN ir pasinaudodama tuo per kelis bankus išsigrynino 15 tūkst. eurų. Praėjus savaitei ji kažkokiais būdais vėl nusiėmė apie 17 tūkst. eurų <...> pasakojo šaltinis“, „Ir iš kitos mergaitės lygiai tokiu būdu ji pasisavino, atrodo, 12 tūkst. eurų <...> pasakojo šaltinis“ „Ji apgaukinėjo savo klientes, vogė pinigus iš darbuotojų. Taip pat naudojosi kitų žmonių ID kortelėmis, pasais, ir išvažiudavo pas draugus ilsėtis <...> 15min sakė prisistatyti nenorėjęs šaltinis“, žeidžia garbę ir orumą, o teiginyje UAB „Delfi“ skleidžiamame teiginyje „Situacija yra tokia, kad salono šeimininkė, kuriame dirbau, vogė mano dokumentus metų laikotarpyje ištuštino sąskaitas bankuose <...> piktinosi ji“ skelbiama tikrovės neatitinkanti informacija, nes Pareiškėjos atžvilgiu nėra priimtas ir įsiteisėjęs joks apkaltinamasis nuosprendis. Nors Skunde Pareiškėja konkrečiai nenurodė, jog teiginys „Situacija yra tokia, kad salono šeimininkė, kuriame dirbau, vogė mano dokumentus metų laikotarpyje ištuštino sąskaitas bankuose <...> piktinosi ji“ pažeidė jos garbę ir orumą, o žurnalistų etikos inspektorius, vadovaudamasis VII 50 straipsnio 1 dalies 1 punktu, dėl garbės ir orumo gali nagrinėti tik suinteresuotų asmenų skundus, tačiau Pareiškėjos Skundą vertinant bendrai su Pareiškėjos prašymu žurnalistų etikos inspektoriui (pareikalauti paneigti ir pašalinti publikacijoje „Dėl vagysčių ir sukčiavimo policija sulaukė žinomą vizažistę Liną Basovienę“ (www.delfi.lt, 2018-08-09) skelbiamą tikrovės neatitinkančią ir žeminančią garbę ir orumą informaciją) ir ginčijama identiška informacija kitose publikacijose „Sulaikyta Lina Basovienė: svetimais vardais grynindavo tūkstančius“ (www.lrytas.lt, 2018-08-09), „Palangoje sulaikyta sukčiavimu ir vagystėmis įtariama grožio salono savininkė Lina Basovienė“ (www.15min.lt, 2018-08-09) šis teiginys vertintinas ir dėl Pareiškėjos garbės ir orumo galimo pažeidimo.

Atkreiptinas dėmesys, kad viešosios informacijos rengėjai (skleidėjai) UAB „Lrytas“, UAB „15min“, UAB „Delfi“ paaiškinimuose nurodė, jog jie rėmėsi šaltinio, susijusio su Pareiškėja, pateikta informacija, todėl ir skelbė ginčo teiginius. Paminėtina, jog EŽTT praktikoje aiškiai išskiria atvejus, kuomet atitinkamas subjektas ne pats yra vertinamų pastebėjimų autorius, o tik padėjo juos paskleisti vykdydamas savo pareigą informuoti visuomenę. Tokiais atvejais, EŽTT manymu, žurnalistų baudimas už pareiškimų, kuriuos padarė kiti asmenys, pavyzdžiui interviu metu, skleidimą, rimtai apribotų žiniasklaidos vaidmenį diskutuojant visuomenei svarbiais klausimais, todėl toks baudimas negalimas, nebent tam būtų ypatingai svarios priežastys (*EŽTT 1996-09-23 sprendimas Jersild prieš Daniją, Nr. 15890/89*).

EŽTT jurisprudencijoje keliamas klausimas dėl spaudos atleidimo nuo pareigos patikrinti faktinio pobūdžio teiginius, kurie asmenų atžvilgiu yra difamaciniai (šmeižikiški). EŽTT vertino įvairius veiksnius: difamacijos pobūdį ir laipsnį; apimtį, kuria laikraštis pagrįstai galėjo numatyti, kad

jo šaltiniai yra patikimi teiginių atžvilgiu. Savo ruožtu šie veiksniai reikalauja kitų aspektų, susijusių su atsakinga žurnalistika, apsvarstymo: informacijos šaltinio „kompetencijos/autoriteto“ įvertinimo; ar laikraštis atliko protingos apimties tyrimą prieš publikavimą; ar laikraštis istoriją pristatė protingai subalansuotai; ar apšmeižtiems asmenims buvo suteikta teisė apsiginti (*EŽTT sprendimai byloje: 2009-02-10 Bladet Tromsø ir Stensaas prieš Norvegiją; The Wall Street Journal Europe Sprl ir kiti prieš Jungtinę Karalystę pareiškimo Nr. 28577/05*).

Teismų praktikoje nurodoma, kad, sprendžiant dėl viešosios informacijos rengėjo (skleidėjo) atsakomybės, būtina įvertinti aplinkybę, kad žurnalisto profesinė etika reikalauja skelbti tik patikrintą, tikrą informaciją, todėl visuomenės informavimo priemonės turi pareigą padaryti viską, ką konkrečioje situacijoje buvo įmanoma padaryti, siekiant nustatyti skelbiamos informacijos tikrumą. Tačiau yra atveju, kai visuomenės informavimo priemonė turi teisę pasitikėti kitais informacijos šaltiniais ir neprivalo tikrinti informacijos tikrumo, pavyzdžiui, kai skelbiama oficialių valstybės institucijų pateikiama informacija. Taigi, sprendžiant dėl viešosios informacijos rengėjo (skleidėjo) atsakomybės, kiekvienu atveju turi būti nustatomos faktinės aplinkybės, susijusios su informacijos šaltinio, kurio pateiktus duomenis citavo visuomenės informavimo priemonė, patikimumu, autoritetu ir, vadovaujantis protingumo principu, turi būti vertinama visuomenės informavimo priemonės pasitikėjimo tokiu šaltiniu atitiktis keliamiems žurnalistų profesionalumo standartams (*LAT nutartis byloje Nr. 3K-3-340/2011*).

Šiuo atveju viešosios informacijos rengėjai (skleidėjai) UAB „Lrytas“, UAB „15min“, UAB „Delfi“ publikacijose „Sulaikyta Lina Basovienė: svetimais vardais grynindavo tūkstančius“ (www.lrytas.lt, 2018-08-09) ir „Palangoje sulaikyta sukčiavimu ir vagystėmis įtariama grožio salono savininkė Lina Basovienė“ (www.15min.lt, 2018-08-09), „Dėl vagysčių ir sukčiavimo policija sulaikė žinomą vizažistę Liną Basovienę“ (www.delfi.lt, 2018-08-09) aiškiai išskyrė, jog Pareiškėjos ginčijamus teiginius išsakė ne publikacijos autorius (vartojamos kabutės ir frazės „15min sakė prisistatyti nenorėjęs šaltinis“, „pasakojo šaltinis“, „piktinosi ji“), o su Pareiškėja galimai susijęs (nukentėjęs) asmuo. Pažymėtina, kad VII 54 straipsnio nuostatos dėl redakcinės atsakomybės netaikymo neatitinta šiuo atveju egzistuojančių aplinkybių, nes minėtoje teisės normoje imperatyviai įtvirtinta, jog, be kita ko, turi būti nurodytas informacijos šaltinis. Viešosios informacijos rengėjai (skleidėjai) UAB „Lrytas“, UAB „15min“, UAB „Delfi“ neįvardijo konkretaus asmens, todėl jiems taikoma redakcinė atsakomybė ir jie atsako už ginčo teiginiuose skelbiamų žinių atitikimą tikrovei.

Pažymėtina, kad viešosios informacijos rengėjai (skleidėjai) UAB „Lrytas“, UAB „15min“, UAB „Delfi“ skelbė itin neigiamą informaciją, kad Pareiškėja tam tikrą laiką atliko aktyvius veiksmus, kurie prieštarauja teisės normoms, todėl privalėjo itin atidžiai patikrinti skleidžiamą informaciją. Iš viešosios informacijos rengėjų (skleidėjų) paaiškinimuose nurodomų aplinkybių aišku, jog jiems informaciją (ginčo teiginius) pateikė ne oficialus šaltinis (ne pareigūnas, ar valstybinės institucijos vadovas ir pan.), kuriuo be abejonių būtų galima pasitikėti. Taip pat svarbu įvertinti, jog šaltinio išsakyti teiginiai buvo paskelbti ne tiesioginio eterio metu (kai negalima daryti įtakos pateikimo būdui) ir viešosios informacijos rengėjai (skleidėjai) turėjo ir galėjo patikrinti, susisteminti, ar kitaip adaptuoti informaciją, jog ji nebūtų skelbiama kategoriškai įvardijant Pareiškėjos teisei priešingus veiksmus.

LAT savo praktikoje nuosekliai pabrėžia, kad negali būti kliudoma valstybės institucijoms informuoti visuomenę apie vykstančius ikiteisminius tyrimus ar konstatuoti, kad kažkas tiesiog įtariamas padaręs nusikaltimą, tačiau reikalaujama, jog tai būtų daroma korektiškai ir santūriai, gerbiant nekaltumo prezumpciją. Viešinant tam tikrą informaciją apie procesą, neturi būti vertinamas arba iš anksto sprendžiamas asmens kaltumo klausimas (*2008-03-26 LAT Nr. 3K-3-183/2008*). Šiuo atveju akcentuotina, jog ginčijamuose teiginiuose nėra skelbiama viešąjį interesą atitinkanti informacija, jog Pareiškėja yra įtariama, tačiau vienareikšmiškai konstatuojama, jog Pareiškėja atliko priešingus teisei veiksmus, nors nėra priimtas apkaltinamasis nuosprendis, ar Pareiškėja pripažinta kalta.

Sutiktina, kad viešosios informacijos rengėjai (skleidėjai) UAB „Lrytas“ ir UAB „15min“, UAB „Delfi“ tikrino šaltinio išsakytus teiginius bei kreipėsi į Vilniaus policijos komisariatą, aiškiai įvardijo, jog Pareiškėjai yra pareikšti įtarimai bei ikiteisminis tyrimas dar tik atliekamas. Tačiau skelbti žinias, jog Pareiškėja atliko priešingus teisei veiksmus (vogė, ištraukė pasą, išsigrynino dideles sumas pinigų, o nuo jos nukentėjo asmenys), net jeigu tai jiems nurodo šaltinis, kuriam taikoma šaltinio apsauga, neturi jokio teisinio pagrindo.

Šiuo aspektu svarbu paminėti, kad informacijos teisingumą privalo patvirtinti viešosios informacijos rengėjas, kuris turi teisę pats pasirinkti jos pagrindimo būdą. Be to, pabrėžtina ir tai, jog viešai skleidžiama informacija VII požūriū turi atitikti šiame teisės akte nustatytus reikalavimus būtent jos paskelbimo metu, o ne vėliau. Kitaip tariant, vėlesnis aplinkybių pasikeitimas neturėtų daryti įtakos prieš tai viešai paskelbtos informacijos vertinimui. (*LVAT 2012-03-22 nutartis byloje Nr. A-858-1309-12*).

Kaip pažymėta LAT praktikoje, tvirtinimai spaudoje negali būti prilyginami kaltinimams baudžiamajam procese ir būtų nepagrįsta iš viešosios informacijos rengėjo (skleidėjo) reikalauti savo paskleistą informaciją patvirtinti ikiteisminio tyrimo medžiaga, t. y. laukti, kol ikiteisminis tyrimas bus nutrauktas arba priimtas apkaltinamasis nuosprendis (*LAT 2012-02-13 nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-32/2012*). Nors apkaltinamasis nuosprendis iš esmės prilygsta nenuginčijamam įrodymui, kad asmuo įvykdė nusikaltimą, tokiu būdu apriboti teiginių apie nusikalstamą elgesį įrodinėjimo būdą šmeižto byloje yra aiškiai nepagrįsta, net jeigu reikalaujama (pagal Konvencijos 6 str. 2 d.) atsižvelgti į tokio asmens nekaltumo prezumpciją. Teismai, nagrinėjantys šmeižto bylą, taip pat negali daryti paskleidusių informaciją asmenų, likimą priklausomą nuo to, ar baudžiamojo persekiojimo institucijos nusprendžia palaikyti kaltinimus, ar pajėgia užtikrinti asmens, prieš kuriuos atsakovai pateikė teiginius spaudoje, nuteisimą (*EŽTT 2011-04-19 sprendimas byloje Kasabova v. Bulgaria, Nr. 22385/03*). Situacijose, kai yra pateikiami faktinio pobūdžio teiginiai ir nepakankamai įrodymų jiems pagrįsti ir žurnalistas diskutuoja apie „tikrą“ viešąją, visuomeninį interesą, patikrinimas, ar žurnalistas elgėsi profesionaliai ir sąžiningai, tampa pirmaeilium dalyku (*EŽTT 2009-11-24 sprendimas byloje Flux v. Moldova, Nr. 25367/05*).

Nagrinėjamu atveju, ginčo teiginiuose įvardijami konkretūs Pareiškėjos atlikti veiksmai. Teigiama, jog ji apgaudinėjo savo klientes, vogė pinigus iš darbuotojų, naudojosi kitų žmonių ID kortelėmis, pasais, išgrynino ir pasisavino dideles sumas pinigų, yra nuo jos nukentėjusių asmenų. Sutiktina, jog kaltinimai spaudoje neturėtų būti prilyginami baudžiamojo proceso pateiktiems kaltinimams, tačiau šiuo atveju yra vienareikšmiškai ir kategoriškai skelbiama, jog Pareiškėja atliko priešingus teisei veiksmus. Tokią informaciją skelbiant kartu su žinia apie Pareiškėjos sulaikymą, paskirtas kardomąsias priemones, pareikštus įtarimus suponuojama žinia, jog Pareiškėja atliko jai inkriminuojamas nusikalstamas veikas. Pažymėtina, jog Publikacijų paskelbimo metu buvo pradinė ikiteisminio tyrimo stadija, o ikiteisminis tyrimas dar tik atliekamas, todėl konstatuoti, jog Pareiškėja atliko tam tikrus veiksmus remiantis tik publikacijose neatskleisto šaltinio duomenimis nėra jokio pagrindo. Paminėtina ir tai, jog oficialus šaltinis viešosios informacijos rengėjams (skleidėjams) UAB „Lrytas“ ir UAB „15min“, UAB „Delfi“ pateikė tik bendro pobūdžio informaciją apie nusikalstamą veiką, bet nedetalizavo, kad ikiteisminio tyrimo metu nustatytos aplinkybės, jog Pareiškėja atliko ginčo teiginiuose nurodomus veiksmus.

Atkreiptinas dėmesys, kad tirdamas skundą, žurnalistų etikos inspektorius neturi pareigos nustatyti, ar yra įrodymų apskritai, patvirtinančių nurodytos skunde informacijos apie nusikalstamus veiksmus atitikimą tikrovei, nes tai nėra jo kompetencija, jis turi pareigą spręsti, remdamasis informacijos rengėjo ir skleidėjo pateiktais duomenimis, dėl tokios informacijos atitikimo Visuomenės informavimo įstatymo reikalavimams. (*LVAT 2011-11-07 nutartis byloje Nr. A-492-3337-11*).

Apibendrinant minėtas aplinkybes teiginiuose „Pasirodo, tuo pasinaudodama Lina iš klientių vogdavo pinigus. Mano žiniomis, kokios 15, 18 ar 20 mergaičių jau yra panašiai nukentėjusios. <...>

pasakojo šaltinis“, „O kartą, kol ji atlikinėjo procedūras, Lina iš rankinės išsitraukė pasą, banko kortelę. Nežinau kodėl, bet ji žinojo, kad mano draugė rankinėje nešiojasi PIN ir pasinaudodama tuo per kelis bankus išsigrynino 15 tūkst. eurų. Praėjus savaitei ji kažkokiais būdais vėl nusiėmė apie 17 tūkst. eurų <...> pasakojo šaltinis“, „Ir iš kitos mergaitės lygiai tokiu būdu ji pasisavino, atrodo, 12 tūkst. eurų <...> pasakojo šaltinis“, „Ji apgaudinėjo savo klientes, vogė pinigus iš darbuotojų. Taip pat naudojos kitų žmonių ID kortelėmis, pasais, ir išvažiudavo pas draugus ilsėtis <...> 15min sakė prisistatyti nenorėjęs šaltinis“, „Situacija yra tokia, kad salono šeimininkė, kuriame dirbau, vogė mano dokumentus metų laikotarpyje ištuštino sąskaitas bankuose <...> piktinosi ji“ skelbiama tikrovės neatitinkanti informacija (viešosios informacijos rengėjai (skleidėjai) niekaip jos nepagrindė), jog Pareiškėja atliko priešingus teisei veiksmus.

Vertinant teiginiuose „Pasirodo, tuo pasinaudodama Lina iš klienčių vogdavo pinigus. Mano žiniomis, kokios 15, 18 ar 20 mergaičių jau yra panašiai nukentėjusios. <...> pasakojo šaltinis“, „O kartą, kol ji atlikinėjo procedūras, Lina iš rankinės išsitraukė pasą, banko kortelę. Nežinau kodėl, bet ji žinojo, kad mano draugė rankinėje nešiojasi PIN ir pasinaudodama tuo per kelis bankus išsigrynino 15 tūkst. eurų. Praėjus savaitei ji kažkokiais būdais vėl nusiėmė apie 17 tūkst. eurų <...> pasakojo šaltinis“, „Ir iš kitos mergaitės lygiai tokiu būdu ji pasisavino, atrodo, 12 tūkst. eurų <...> pasakojo šaltinis“, „Ji apgaudinėjo savo klientes, vogė pinigus iš darbuotojų. Taip pat naudojos kitų žmonių ID kortelėmis, pasais, ir išvažiudavo pas draugus ilsėtis <...> 15min sakė prisistatyti nenorėjęs šaltinis“, „Situacija yra tokia, kad salono šeimininkė, kuriame dirbau, vogė mano dokumentus metų laikotarpyje ištuštino sąskaitas bankuose <...> piktinosi ji“ paskelbtą informaciją, akcentuotina, jog teismų praktika pripažįsta, kad asmens įvardijimas sukčiumi, vagimi ar jų metodus naudojančiu asmeniu, *per se* yra asmens garbę ir orumą žeminantys teiginiai, nereikalaujantys specialaus įrodinėjimo, nes tokie teiginiai visuomenėje yra suprantami vienareikšmiškai. Taigi tokių žinių paskleidimas pats savaime yra akivaizdus asmens garbės ir orumo žeminimo įrodymas (*LVAT 2011-09-26 nutartis byloje Nr. A-146-2326-11*), todėl teiginiais „Pasirodo, tuo pasinaudodama Lina iš klienčių vogdavo pinigus. Mano žiniomis, kokios 15, 18 ar 20 mergaičių jau yra panašiai nukentėjusios. <...> pasakojo šaltinis“, „O kartą, kol ji atlikinėjo procedūras, Lina iš rankinės išsitraukė pasą, banko kortelę. Nežinau kodėl, bet ji žinojo, kad mano draugė rankinėje nešiojasi PIN ir pasinaudodama tuo per kelis bankus išsigrynino 15 tūkst. eurų. Praėjus savaitei ji kažkokiais būdais vėl nusiėmė apie 17 tūkst. eurų <...> pasakojo šaltinis“, „Ir iš kitos mergaitės lygiai tokiu būdu ji pasisavino, atrodo, 12 tūkst. eurų <...> pasakojo šaltinis“, „Ji apgaudinėjo savo klientes, vogė pinigus iš darbuotojų. Taip pat naudojos kitų žmonių ID kortelėmis, pasais, ir išvažiudavo pas draugus ilsėtis <...> 15min sakė prisistatyti nenorėjęs šaltinis“, „Situacija yra tokia, kad salono šeimininkė, kuriame dirbau, vogė mano dokumentus metų laikotarpyje ištuštino sąskaitas bankuose <...> piktinosi ji“ buvo pažeistos VII 19 straipsnio 2 dalies nuostatos.

Dėl Pareiškėjos privatumo paskelbiant jos nuotrauką bei kitą privačią, su nusikalstama veika susijusią informaciją pažymėtina, jog laisvė gauti ir skleisti informaciją reglamentuota Konstitucijos 25 straipsnyje. Tačiau ši laisvė nėra absoliuti, šio straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad laisvė gauti ir skleisti informaciją negali būti ribojama kitaip, kaip tik įstatymu, jei tai būtina apsaugoti žmogaus sveikatai, garbei ir orumui, privačiam gyvenimui, dorovei ar ginti konstitucinei santvarkai.

Teisė į privataus gyvenimo neliečiamumą yra ginama, kai nustatoma šių faktų visuma: 1) informacijos paskleidimo faktas; 2) faktas, jog paskleista informacija yra apie Pareiškėją; 3) faktas, jog paskleista informacija yra apie žmogaus privatų gyvenimą; 4) faktas, jog informacija paskleista be asmens sutikimo; 5) faktas, jog informacija paskleista nesant teisėto visuomenės intereso. Svarstant, ar pažeistas asmens privatumas, neturi reikšmės, ar žinios yra teisingos, t. y. ar jos atitinka tikrovę, paprastai neturi reikšmės žinių pobūdis – ar jos neutralaus turinio, ar žemina asmens garbę ir orumą (*LAT 2006-11-06 nutartis byloje Nr.3K-3-569-06*).

VII 14 straipsnio 1 dalyje numatyta, kad rengiant ir platinant viešąją informaciją, privaloma užtikrinti žmogaus teisę į privataus pobūdžio informacijos apsaugą. Privataus gyvenimo samprata

atskleista VII 2 straipsnio 46 dalyje. Nurodoma, jog privatus gyvenimas – asmeninis žmogaus, jo šeimos gyvenimas, gyvenamoji aplinka, kurią sudaro fizinio asmens gyvenamoji patalpa, jai priklausanti privati teritorija ir kitos privačios patalpos, kurias fizinis asmuo naudoja savo ūkinei, komercinei ar profesinei veiklai, taip pat fizinio asmens psichinė ir fizinė neliečiamybė, garbė ir reputacija, slapti asmeniniai faktai, fizinio asmens fotonuotraukos ar kiti atvaizdai, informacija apie fizinio asmens sveikatą, privatus susirašinėjimas ar kitoks ryšio palaikymas, fizinio asmens pažiūros, įsitikinimai, įpročiai ir kiti duomenys, kuriuos galima naudoti tik jam sutikus. Paminėtina, jog VII 2 straipsnio 46 dalyje nėra pateiktas baigtinis sąrašas duomenų, kurie laikytini privataus pobūdžio informacija. Todėl kiekvienu individualiu atveju būtina vertinti, ar tam tikra informacija, atsižvelgiant į jos turinį, laikytina privačia (*Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo (toliau – LVAT) 2012-09-10 nutartis byloje Nr. A-525-1460/2012*). Šiuo atveju Pareiškėja teigia, kad Publikacijose skelbiama jos nuotrauka bei kita privati informacija apie pradėtą ikiteisminį tyrimą, kuri pažeidžia jos teisę į privatumą. Vertinant paskleistus duomenis VII 2 straipsnio 46 dalies kontekste, daroma išvada, jog Pareiškėjos nuotrauka, vardas, pavardė *expressis verbis* yra privati informacija.

VII 14 straipsnio 2 dalyje nurodoma, jog informaciją apie privatų gyvenimą galima skelbti, išskyrus šio straipsnio 3 dalyje nurodytus atvejus, tik jei tas žmogus sutinka. Šiuo atveju viešosios informacijos rengėjai (skleidėjai) nepateikė jokių duomenų, jog jie būtų gavę Pareiškėjos sutikimą skelbti privačius duomenis. Privačios informacijos atskleidimo be asmens sutikimo išimtytys numatytos VII 14 straipsnio 3 dalyje: 1) kai ji padeda atskleisti įstatymų pažeidimus ar nusikalstamas veikas; 2) kai informacija yra pateikiama viešai nagrinėjant bylą; 3) kai informacija atskleidžia visuomeninę reikšmę turinčias viešo asmens privataus gyvenimo aplinkybes ar asmenines savybes.

Siekiant nustatyti nagrinėjamu atveju taikytinos asmens privačios informacijos apsaugos apimtį, pirmiausia būtina nustatyti to asmens statusą. VII 2 straipsnio 78 dalyje numatyta, jog viešasis asmuo – valstybės politikas, teisėjas, valstybės ar savivaldybės pareigūnas, politinės partijos ir (ar) asociacijos vadovas, kuris dėl einamų pareigų arba savo darbo pobūdžio nuolat dalyvauja valstybinėje ar visuomeninėje veikloje, arba kitas fizinis asmuo, jeigu jis turi viešojo administravimo įgaliojimus ar administruoja viešųjų paslaugų teikimą arba jeigu jo nuolatinė veikla turi reikšmės viešiesiems reikalams. Įvertinus tyrimo metu gautus dokumentus aišku, kad nėra jokių duomenų, jog Pareiškėja būtų politikė, pareigūnė, ar dėl darbo pobūdžio nuolat dalyvautų valstybinėje ar visuomeninėje veikloje. Taigi Pareiškėja yra privatus asmuo.

Šiuo atveju sutiktina, jog dalis Publikacijose skelbiamos informacijos tenkina viešąjį interesą. Nusikaltimų prevencijos, siekio informuoti apie institucijų priimtus sprendimus, padarytas nusikalstamas veikas bei asmens pavojingumą tikslu, informacija apie teismų priimtus sprendimus, atliekamus tyrimus privalo būti vieša. Paminėtina, kad Pareiškėjai Publikacijų paskelbimo metu buvo pareikšti įtarimai (tai patvirtino oficialus šaltinis). Visuomenė turi teisę žinoti apie įvykusius teisės pažeidimus, vykdomus ikiteisminius tyrimus ir įtariamus asmenis, o viešosios informacijos rengėjai (skleidėjai) turi teisę tokią informaciją skelbti.

Pareiškėjos privačius duomenis (vardą ir pavardę) paviešino ikiteisminio tyrimo institucijos, kurios pradėjo ir tiria baudžiamąją bylą. Konstitucinis Teismas savo praktikoje yra pažymėjęs, kad privataus gyvenimo teisinė samprata siejama su asmens būseną, kai asmuo gali tikėtis privatumo, su jo teisėtai privataus gyvenimo lūkesčiais. Asmuo, darydamas nusikalstamas ar kitas priešingas teisei veikas, neturi ir negali tikėtis privatumo. Žmogaus privataus gyvenimo apsaugos ribos baigiasi tada, kai jis savo veiksmais nusikalstamai ar kitaip neteisėtai pažeidžia teisės saugomus interesus, daro žalą atskiriems asmenims, visuomenei ir valstybei. Tokios veikos nėra apsaugos objektas pagal Konstitucijos 22 straipsnį (*Konstitucinio Teismo 2000 m. gegužės 8 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos operatyvinės veiklos įstatymo 2 straipsnio 12 dalies, 7 straipsnio 2 dalies 3 punkto, 11 straipsnio 1 dalies ir Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso 1981 straipsnio 1 bei 2 dalių atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai“*). Remiantis Konstitucinio Teismo aiškinimu, padaręs teisės pažeidimą, ar įtariamą jų darymu asmuo pats atsisako nuo teisės į privatų gyvenimą

ta apimtimi, kurią nulemia jo daromas nusikaltimas, o nusikalstamai veikai netaikomas žmogaus privataus gyvenimo apsaugos principas. Apibendrinant minėtas aplinkybes pažymėtina, kad egzistuoja pagrindas skelbti Pareiškėjos privačius duomenis (vardą ir pavardę) kartu su informacija apie pareikštus įtarimus be jos sutikimo.

Kita vertus, Pareiškėjos nuotraukos (skelbiant kelias nuotraukas, ar sudarant nuotraukų galeriją), skelbiamos Publikacijose, yra nesusijusios su nusikalstama veika, o Pareiškėjos duotas sutikimas skelbti jos atvaizdą yra gautas kitu tikslu.

Pažymėtina, kad privataus gyvenimo apsauga reiškia tai, jog asmuo turi teisę pats spręsti, kokią informaciją apie savo privatų gyvenimą ir kiek jos, taip pat kokiu tikslu atskleisti viešai (*LAT 2008-02-02 nutartis byloje Nr. 3K-7-2/2008*). VII įtvirtinta privačios informacijos sąvoka nėra siejama su tuo, kur ir kiek kartų ji buvo paskelbta anksčiau, ar tokią informaciją galima lengvai prieiti internete ar kituose šaltiniuose, t. y. asmens sprendimas tam tikromis aplinkybėmis ir tikslu paskelbti (duoti sutikimą skelbti) savo duomenis nepanaikina šių duomenų apsaugos ir nepašalina viešosios informacijos rengėjų ir skleidėjų pareigos privačią informaciją skelbti tik asmeniui konkrečiu atveju davus sutikimą (išskyrus teisės aktuose numatytas išimtis). Iš VII 2 straipsnio 45 dalies formuluotės akivaizdu, jog duomenų pripažinimas privačia informacija išimtinai siejamas su šių duomenų turiniu, o ne kitomis aplinkybėmis. Asmeninės informacijos skelbimas visuomenės informavimo priemonėse nėra pakankamas pagrindas išvadai, kad dėl ankstesnio bendravimo su žiniasklaida prarandama privatumo, garbės ir orumo apsaugos galimybės (*LVAT 2016-11-14 nutartis byloje Nr. A-2115-525/2016*). Šiuo atveju Pareiškėja buvo davusi sutikimą (nors viešosios informacijos rengėjai (skleidėjai) nepateikė įrodymų, jog sutikimas buvo gautas, tačiau Pareiškėja Skunde neginčijo šio fakto) tam tikromis aplinkybėmis skelbti jos nuotrauką, tačiau tai nereiškia, jog viešosios informacijos rengėjai (skleidėjai) įgijo teisę skelbti Pareiškėjos nuotraukas visais atvejais vadovaudamiesi tik jos kitomis aplinkybėmis duotu sutikimu.

Atmestini ir viešosios informacijos rengėjų (skleidėjų) pateikti argumentai, jog Pareiškėja buvo viešoje vietoje, neprieštaravo fotografuotis (pozavo), todėl sutiko, jog jos nuotrauka būtų skelbiama. Akcentuotina teismų praktika, kurioje nurodoma, kad asmuo, net ir būdamas viešoje vietoje, nepraranda savo individualumo ir privatumo, todėl yra svarbi subjektyvi vidinė fotografuojamo asmens nuostata; jeigu asmuo aiškiai ir nedviprasmiškai išreiškė nenorą būti fotografuojamas, to turi būti paisoma. Sutikimas gali būti duotas tiek žodžiu, tiek raštu, tiek ir konkludentiniais veiksmais, tačiau sutikimas fotografuotis *ex officio* nereiškia ir sutikimo nuotrauką bet kokiu būdu atgaminti, parduoti, demonstruoti, spausdinti, nes tai, kad asmuo galėjo sutikti būti fotografuojamas, dar nereiškia, jog jis davė ir sutikimą rodyti nuotrauką ir panašiai. (*LAT 2008-09-23 nutartis byloje Nr. 3K-3-394/2008*).

Nesant Pareiškėjos sutikimo skelbti jos nuotrauką, šiuo atveju nėra ir VII 14 straipsnio 3 dalyje numatytų išimčių ar viešojo intereso jas publikuoti. Sutiktina, jog pareikšti įtarimai, pradėtas ikiteisminis tyrimas pagrįstai domina visuomenę bei sudaro viešąjį interesą, tačiau kiekvienu atveju skelbiant privataus pobūdžio informaciją, turi būti realus socialinis interesas žinoti tam tikro asmens privataus gyvenimo faktus (*EŽTT sprendimai byloje 2004-05-18 Editions Plon prieš Prancūziją; 2004-06-24 Von Hannover prieš Vokietiją*). Informacijos apie asmens privatų gyvenimą paskelbimas tam, kad Publikacijos įgytų sensacingą atspalvį, negali būti kvalifikuojamas kaip teisėto ir pagrįsto visuomenės intereso patenkinimas (*LAT 2008-01-02 nutartis byloje Nr. 3K-7-2/2008, 2012-11-15 nutartis byloje Nr. 3K-3-481-2012*). Visuomenei nėra jokio pagrindo žinoti Pareiškėjos atvaizdą, o viešosios informacijos rengėjų (skleidėjų) nurodomos aplinkybės, jog gali atsirasti daugiau nuo Pareiškėjos nukentėjusių asmenų peržengia saviraiškos ribas, nes tik tam įgaliotos institucijos gali atlikti ikiteisminių tyrimų veiksmus, skelbti nukentėjusių asmenų paieškas, bet ne viešosios informacijos rengėjai (skleidėjai) savo iniciatyva. Pažymėtina, kad kiekvienu atveju jie turi pasverti, ar problema gali būti plėtojama neatskleidžiant konkrečių detalių (*LAT nutartys byloje 2006-11-06 Nr. 3K-3-569/2006, 2008-01-02 Nr. 3K-7-2/2008*). Šiuo atveju yra skelbiamos Pareiškėjos

nuotraukos, o problema, turinti viešą interesą (atliekamas ikiteisminis tyrimas Pareiškėjos atžvilgiu, teisingumo vykdymas ir pan.), galėtų būti analizuojamos ir be Pareiškėjos atvaizdo (nuotraukos) pateikimo, ypač kelių nuotraukų publikavimo, nuotraukų galerijų sudarymo. Taigi šiuo atveju toks Pareiškėjos atvaizdo paskelbimas yra perteklinis (nebūtinasis) ir peržengia saviraiškos laisvės ribas.

Paminėtina, kad svarstant, ar pažeistas asmens privatumas, neturi reikšmės, ar žinios yra teisingos, t. y. ar jos atitinka tikrovę, paprastai neturi reikšmės žinių pobūdis, ar jos neutralaus turinio, ar žemina asmens garbę ir orumą (*LAT 2006-11-06 nutartis byloje 3K-3-569/2006*).

Apibendrinant akcentuojama, kad šiuo atveju egzistuoja faktų visuma, kuri leidžia teigti, jog nagrinėjamoje situacijoje turi būti ginamas Pareiškėjos privatumas. Publikacijose nesant teisėto visuomenės intereso skleidžiami pertekliniai privatūs duomenys (nuotrauka) apie Pareiškėją (be jos sutikimo), kuri yra privatus asmuo, o tai sudaro pagrindą nustatyti Pareiškėjos teisės į privataus gyvenimo apsaugą pažeidimą (VII 14 straipsnio 1 ir 2 dalys).

Pareiškėja Skunde prašo paneigti tikrovės neatitinkančią, garbę ir orumą žeminančią informaciją. Teismų praktikoje prižįstama, jog paneigimas nei VII, nei Civiliniame kodekse nėra sietinas su visuomenės informavimo priemonės atsakomybės formomis ir laikytinas nukentėjusiojo asmens pažeistų teisių atstatymo priemone, kuri turi būti taikoma nepriklausomai nuo to, ar visuomenės informavimo priemonė tikrovės neatitinkančią informaciją paskleidė pati, ar rėmėsi kito šaltinio paskleista informacija (*LVAT 2013-03-18 nutartis byloje Nr. A-662-707/2013*). Todėl šiuo atveju tikrovės neatitinkanti, Pareiškėjos garbę ir orumą žeminanti informacija, nors ir paskelbta neįvardinto šaltinio, turi būti paneigta.

Remdamasis išdėstytais motyvais ir vadovaudamasis VII 50 straipsnio 1 dalies 1, 2 ir 5 punktais, 3 dalies 1 ir 2 punktu, žurnalistų etikos inspektorius

n u s p r e n d ė:

1. P r i p a ž i n t i pareiškėjos L. B. skundą dėl publikacijose „Palangoje sulaikyta sukčiavimu ir vagystėmis įtariama grožio salono savininkė Lina Basovienė“ (www.15min.lt, 2018-08-09), „Artima V. Siegel draugė ir verslo partnerė L. Basovienė įkliuvo dėl tapatybės ir pinigų vagysčių“ (www.alfa.lt, 2018-08-09), „Sulaikyta Lina Basovienė: svetimais vardais grynindavo tūkstančius“ (www.lrytas.lt, 2018-08-09), „Dėl vagysčių ir sukčiavimo policija sulaikė žinomą vizažistę Liną Basovienę“ (www.delfi.lt, 2018-08-09), „Policija sulaikė verslininkę Liną Basovienę: kaltina vagystėmis“ (www.tv3.lt, 2018-08-09) paskelbtos informacijos iš dalies pagrįstu.

2. Į s p ė t i viešosios informacijos rengėjus (skleidėjus) UAB „Alfa media“, UAB „All media Lithuania“, UAB „Delfi“, UAB „15min“, UAB „Lrytas“ dėl VII 14 straipsnio 1 ir 2 dalies; UAB „15min“, UAB „Lrytas“, UAB „Delfi“ dėl VII 19 straipsnio 2 dalies pažeidimo ir r e i k a l a u t i pašalinti pažeidimą.

3. R e i k a l a u t i, kad UAB „15min“, UAB „Lrytas“ nustatyta tvarka paneigtų paskelbtą tikrovės neatitinkančią informaciją, žeminančią Pareiškėjos garbę ir orumą arba sudarytų Pareiškėjai galimybę pačiai atsakyti ir paneigti tokią informaciją.

4. V i e š a i p a s k e l b t i sprendimą Žurnalistų etikos inspektorius tarnybos interneto svetainėje.

5. I š s i ū s t i sprendimą L. B., UAB „Alfa media“, UAB „All media Lithuania“, UAB „Delfi“, UAB „15min“ ir UAB „Lrytas“.

Žurnalistų etikos inspektorius sprendimai gali būti skundžiami Vilniaus apygardos administraciniam teismui per 30 dienų nuo jų gavimo (paskelbimo) dienos.